

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

נדרים נז עניין: כפר דימא

שו"ת אבני צדק (לבעל הייטב לב)

אהע"ז סי' סא

מכתבו הגיעני, על דבר אם לחלוץ בכפר שהיבם שם, ויש שם מגין קבוע ובית המדרש קבוע להתפלל שם בשבתות וימים טובים, שהרי בספרי (כי תצא סימן רפט) איתא שיהא בגובהה של עיר מדרבתיב (דברים כה, ז) 'ועלתה'², והגהות מרדכי (פרק מצות חליצה סימן קיט) מפרש מקום מפורסם. ויש מערערין שלא ראו כזאת.

ואי משום דכתיב 'זקני העיר' ו'זקני עירו', לא תימא עיר להוציא כפר, דזה אינו, כיון דקיימא לן זקני לאו דוקא מומחין אלא אפילו הדיוטות וכו', ו'השערה' לאו דוקא שער סנהדרין כי אם מקום מוזמן לכך כפירוש רש"י (יבמות טז ד"ה השערה) אהא דלריך לקצוע מקום³, ממילא הא דכתיב 'העיר' 'עירו' גם כפר בכלל, דהרי בלשון הקרא כפר בכלל עיר כדמשמע ציהושע סימן י"ח (כא-כד) 'והיו הערים וגו' וכפר העמוני, ושמואל (א, י) 'מעיר מצר ועד כפר הפרזי'. וחכם אחד הוסיף דלפעמים גם בלשון חכמים כך הוא, כמו שכתב מהר"ם אלשקר בתשובה סימן נ"ה: בכל מקום שנאמר 'בני העיר' ו'שבעה טובי העיר' הוא הדין אם היה כפר אומרים עליו 'בני העיר', כאילו אמרו 'בני המקום' ו'שבעה טובי המקום', הציאו הכנסת הגדולה באורח חיים סימן קנ"ג (בהגהות הטור). ומשנה מפורשת [היא] בסוף פרק מצות חליצה (ק, ב) וכשהקרא רבי הורקנוס תחת האלה כפר עיטס ורי"ף (לה, א מדה"ר) ור"א ט (פ"ב סימן יט) גרסו כפר עכו"ה.

מפענח נעלמים סי' ב אות ג'

ובין האמור הן נסתר מחמתו מה שכתב אבי חמי הגאון יי"ב"ב ז"ל בתשובה (שו"ת אבני צדק אהע"ז סי' ס"א), שנשאל אם מותר לקדר חליצה בכפר, מפני ששנינו צמסנה שהחליצה צריכה להיות בגובה של עיר. והשיב לפשוט דבר זה ממשנה מפורשת מעשה שהקרא ר' הורקנוס כפר עכו (יבמות דף ק"ז ע"ב), כן הוא גירסת הרי"ף והרא"ש שם:

וכבר כתבנו דכפר עכו היא ולא כפר, אלא שנקראה כך כפר עכו. גם לפי גירסת אחרת שהקרא ר' הורקנוס כפר עיטס, נמי יש לפרש שהוא שם עיר. ומלינו כיוצא בזה צפרק הנודר מן הירק (נדריס דף נ"ז ע"ב) איש כפר דימא, וכתב הרא"ש ז"ל (שם ד"ה כפר) כפר דימא כך שם העיר, עכ"ל. והנה לדינא גם אנכי העליתי צמקום אחר שמותר לקדר חליצה בכפר, אצל ממשנה הנ"ל אין ראייה:

שו"ת מהר"ם אלשקר סי' נה

גם ראה ראיתי מה שדקדקת בתחלת דבריך דשם עיר הנשנה באותה משנה דבני העיר [מגילה כו ע"א] לגבי בית הכנסת הוא סוג, ויכלול כרך וגם כפר וכו', ויפה דקדקת דבני העיר הנאמר כאן, ובכל מקום שנאמר בני העיר, ושבעה טובי העיר, וכיוצא בזה, לאו דוקא עיר, אלא הוא הדין נמי לכרך אם היה כרך, וכפר אם היה כפר, אומרים עליו בני העיר, והוא שם כולל מקבל כל השמות, כאילו תאמר בני המקום, שבעה טובי המקום, שיובן על כל מקום כפי מה שהוא, וזה תמצא פשוט בתלמוד ובספרי

